

Az ifjúsággal meg kell ismertetni és szerettetni a liturgikus énekeket, ez pedig a hitoktatók feladata lesz. Az ún. ifjúsági ének megfogja, összegyűjti, lelkesíti őket, de ezt ki fogják nőni egyszer. Fontos lenne az értékes hagyományok (pl. régi passiódallamok) fenntartása és átadása is. A népéneklés megőrzése mellett nagy szolgálat lenne a könnyű magyar gregorián ordinárium elterjesztése és a magyar nyelvű liturgikus éneklés meghonosítása. Ez elképzelhetetlen a szükséges könyvek nélkül. Természetesen mindennek lassan, finoman, megfelelő érzékkel és egyfajta tervszerűségben kellene történnie. Hiszem, hogy a méltó liturgikus éneklés visszahat egyének és közösségek lelki életére. Hiszem, hogy a hiteles egyházi megújulásnak szüksége van az egyház liturgikus anyanyelvére is.

Ez a rövid, egyéni s talán hiányokat szenvedő helyzetkép lehet, hogy felhívja a figyelmet néhány dologra. Vannak-e, akiket foglalkoztat egyházzenénk helyzete a Felvidéken?

Józsa Attila kispap (Központi Papnevelő Intézet, Budapest)

Kell-e latin mise?

„Nem kell!” — állítja egy kedves hívő, s hozzáteszi, hogy a plébános úr hirdesse ki, ha ilyet tart, mert akkor ő elmegy másik templomba!...

Először is minden alkalommal hirdetve van. Valószínű, hogy az illető még sosem hallotta!? Ez a „minden alkalom” havonta *egyszer* van, még hozzá évtizedek óta ugyanakkor; minden hó első vasárnapján a déli 12 órás szentmisén. Úgy látszik, ez sem tűnt fel!? Valóban ez nem túl gyakori dolog ahhoz, hogy feltűnjön, de az illetőnek ez mégis sok.

Havonta egy alkalom! Ha meggondoljuk, hogy templomunkban vasárnapokon hat mise van, hétköznapokon pedig 3, az egy hónapban 102 mise legalább. 102 mise és abból egy latin!

De ráadásul ezen a latin misén még gregoriánt is merészelnek énekelni, (némelyeknek ez sem tetszik), meg holmi Palestrina-kórusműveket, hát ez kibírhatatlanul sok!

Azt hiszem, fel kell, hogy hívjam a figyelmét a kedves hívőnek, (de félek, hogy nem csak neki, hanem nagyon sokaknak, akik nincsenek tisztában bizonyos zsinati és zsinat utáni rendelkezésekkel), a következőkre:

A II. vatikáni zsinat után a latin misét *nem* törölték el (és főleg nem tilos!), csak *megengedték* az anyanyelvűséget. (II. Vatikáni Zsinat, Liturgikus Konstitúció I. 36. 1–2.) Zsinat utáni rendelkezés, hogy minden plébániatemplomban havonta legalább egy latin misét kell tartani.

Azt is kevesen tudják a gregorián énekkel kapcsolatban, hogy: „A Katolikus Egyház a gregorián korálist tekinti a római liturgia sajátos énekének, ezért a liturgikus cselekményekben ennek *kell* elfoglalnia az *első* helyet.”

Sőt, rendelkezés: „Gondoskodni kell róla, hogy a hívek a szentmise ordináriumának azokat a részeit, amelyek rájuk tartoznak, *latinul tudják* együtt mondani vagy énekelni.” (Lit. Konst. II. 54.) (Ezzel hogy is állunk?)

Miért is fontos — vagy kellene, hogy fontos legyen nekünk a latin? Mert katolikus egyházunk anyanyelve, akár tetszik, akár nem! A liturgiának ezred-évek alatt kialakult, csiszolódott nyelve tökéletesen fogalmazza meg, hordozza az egyes ünnepek dogmatikai tartalmát (és minden igyekezet ellenére a fordítások nem képesek ezt tökéletesen visszaadni!) Ezt persze, ha nem értjük a latint, lehet nem szeretni. Mégis, hogyha valami ennyire egyedül a mi örökségünk, arra büszkének kellene lennünk és legalább annyira megbecsülnünk, hogy azt a havi egy szentmisét elviseljük, ha már nem vagyunk képesek felnőni hozzá, hogy meg is értsük.

Szomorú, hogy mi kidobáljuk az ablakon saját kincseinket, a latint és vele együtt a gregorián éneket is, fittyet hányva minden római rendelkezésnek, miközben azt már csak az ateisták és a világi koncerttermek becsülik meg, és mialatt gyönyörködve tanulják és hallgatják, nem értik, hogy a Katolikus Egyháznak ez miért nem kell, és hogyan viselkedhet ilyen mostohán saját édesgyermekével!

Miközben ismét hangsúlyozom, hogy én sem szeretném, ha újra kizárólagosan a latint használnánk, és csak minimális megbecsülését kérem, csendben elmélázom azon, hogy mikor is voltunk igazabban katolikusok, (a „katolikus” szó ’egyetemes’-t jelent): amikor Ausztráliától Dél-Amerikáig minden katolikus templomban ugyanazt a liturgiát végezték, ugyanazon az (egyetemes) nyelven, vagy ma, amikor sokat járván külföldön nem tudom egy-egy katolikus templomba belépve, hogy most egy misén vagyok, vagy egy rock-koncertre tévedtem be, esetleg valami szektás összejövételre, mert még a pap sincs rendes miseruhában; vagy éppen egy piknikre, ahová nem vagyok hivatalos...

De hogy ne zárjam soraimat ilyen keserűen, hadd számoljak be röviden egy más előjelű tapasztalatomról. Nemrég töltöttem egy hetet a franciaországi Solesmes-i apátságban. E híres bencés kolostorban kb. 70 szerzetes naponta együtt zsolozsmázik (az egyébként a kisváros lakói által sűrűn látogatott) kolostortemplomban latinul meg gregoriánt énekelve, naponta kb. 5 órát! A vásárnapi szentmise, ami szintén mindig latin és gregorián, kb. másfél óráig tartott és az egyébként nem kis templom zsúfolásig megtelt, és senki sem találta hosszúnak. Ez különben nem unikum: Franciaország kb. 110 bencés kolostorból több, mint harmincban ugyanígy folyik a liturgia...

Merczel György

*

A következő cikk eredetileg az Ars Organi 44 (1996) 2 számában „Einiges vom Orgelüben” címmel jelent meg német nyelven. A magyar fordítást néhány mondattal rövidítettük; a kihagyásokat [...] jelzi.